

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

7 Vtrùm licitum sit mutuare alteri cum pacto vt pœnam debitam, vel
famæ, honorisve violati restitutionem condonet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

lebs, mutat sententiam, eò quòd offeratur pulchra & opulenta vxor, decernitque hanc ducere; hic non facit pulchritudinem finem matrimonij propriè, sed suæ applicationis seu electionis, qua hic & nunc mutat animum, & se ad matrimonium applicat, vt benè explicat Caietan. to. 1. opusc. 12. q. 3. Idem dicendum de eo, qui amicitiam alicuius affectat, eam dumtaxat ob causam, vt inde aliquid commodi temporalis percipiat.

DUBITATIO VI.

Vtrum qui animo usurario aliquid accepit pro mutuo, sine vlllo externo pacto, teneatur ad restitutionem.

Usurarius mentalis. Notandum, hunc à DD. vocari *usurarium mentalem*, quia sine vlllo externo pacto mente usuraria aliquid accepit, siue alter det gratis, siue non.

41 Respondeo & Dico Primò, Si mutuans intendat aliquid accipere tamquam pretium mutui, seu tamquam debitum ex pacto mutui, & mutuarius eo modo det, (quod interdum accidit, quando indoles mutuantis ei est perfecta) tunc iudicio omnium, tenetur ad restitutionem. Ratio est, quia mutuarius non intendit donare gratis, sed solum tamquam debitum ex pacto mutui: atqui non erat debitum; ergo nihil dat. Iuxta hunc casum videtur intelligendum cap. Consuluit, de vsuris, vbi Pontifex dicit, eum, qui ex proposito mutuum pecuniam credit, vt plus sortè recipiat, (nempe tamquam debitum ex mutuo) inducendum efficaciter ad restitutionem: quamuis sine omni conuentione id fecerit. vide Couarr. ad regulam Peccatum, p. 2. in principio, nu. 4.

42 *Sine sciat dari gratis.* Dico Secundo, Si mutuarius det gratis seu ex amicitia, & mutuator id ignorans accipiat tamquam datum ex obligatione ratione mutui; tunc non tenetur ad restitutionem ex parte rei, sed solum ratione conscientie erronee, quamdiu illa durat. docet hoc Caietan. tom. 2. opusc. 8. q. 3. Couarr. supra. Gabr. d. 1. 5. qu. 11. Dubit. penultima. Secus eadem dist. q. 2. a. 2. Quod ex parte rei non teneatur. Probat Primò, Quia alter verè & re ipsa donauit, & transiit dominium in mutuantem: (non enim dedit tamquam pretium mutui, sed ex gratitudine, vt supponimus) ergo quotumque animo alter accepit, non tenetur ad restitutionem. Secundo, Quia nemo tenetur ad restitutionem, nisi qui habet alienum, vel qui iniuste læsit: atqui hic non habet alienum, nec iniuste læsit. est enim habuerit intentionem lædendi dum accipit tamquam debitum ex obligatione; tamen in re læsio non fuit secuta; nam alter non dedit ex illa obligatione iniusta, quam mutuator intendebat, sed ex amicitia; ergo læsus non fuit, sicut si accipiendo librum à Petro, putares te furto accipere, & consentire in furtum: si liber reuera sit tuus; (quamuis id ignores) ex parte rei non teneris ad restitutionem; quia in re non læsisses illum, vt rectè notat Sotus lib. 6. q. 1. art. 2. Similiter si quis liberam condonationem obtineat à creditore, liber est à debito, quamuis habuisset propositum numquam restituendi, & eo animo remissionem petuisset. Tertio Probat ex L. Inter omnes. 46. §. Rectè. 7. de furtis, vbi sic dicitur: *Contrectans*

rem, credens inuitum dominum, committit furtum, sed furto non est obligatus, si dominus erat volens.

Dices, Quamuis mutuarius det gratis, tamen mutuator non acceptat illud vt donum, sed vt debitum: ergo donatio hæc non est valida, cum non sit acceptata vt donatio; quod tamen requirit docent Iurisperiti.

43 Respondeo, Donationem non esse validam, quando acceptans non vult eam acceptare titulo donationis, sed debiti dumtaxat. quòd si velit eam acceptare omni titulo, seu modo, quo potest, (quod semper censetur facere dum contrarium non exprimit) valida est donatio. confirmatur, quia cum hic mutuator nihil quærat nisi lucrum; nulla subest ratio cur non censetur acceptare illud omni modo, quo potest. Adde, quamuis non acceptasset tunc implicite vt donum, postea tamen semper poterit acceptare quando vult. nempe quamdiu alter in eodem proposito donandi permanere censetur, seu quamdiu non reuocat donationem. vnde non tenebitur ad restitutionem. Itaque hæc obligatio restituendi nulla est, vel certè nullius momenti, cum ex libertate debitoris pendeat.

Petes, Quid si mutuarius det aliquid mutuanti, dum ei restituit sortem, & ille dubitet quo animo detur, vtrum possit retinere.

44 Respondeo, Caietanus supra, videtur sentire, posse retinere. Sed dicendum est non posse cum vero dubio, siue negatio, (vt quando non habet signa, vnde probabiliter coniciat dedisse, sed omnino nescit dederitne gratis, an pretium mutui) siue positio, (vt cum vtriusque paria sunt motiua) retinere. Ratio est, quia cum tali dubio non potest rei alicuius possessionem inchoare. vt ergo possit retinere, requiruntur tales circumstantie, vt omnibus perpensis, moraliter quasi certum sit gratis donari. quod ordinariè censendum est, quando mutuans non dedit vllum signum se aliquid petere; & mutuarius non præ se fert tristitiam in dando, aut aliquam molestiam, aut metum seu coactionem, nec est auarus; vt insinuant Caietanus & Couarr. supra. Quòd si bona fide putauerit aliquid gratis donatum, & post deprehenderit contrarium, tenebitur ad restitutionem; si tamen extet, vel factus sit ex eo locupletior. scilicet si bona fide consumptum, nec quidquam inde emolumenti superfit. vt patet ex dictis cap. 14. dubitat. 1. & 2.

DUBITATIO VII.

Vtrum licitum sit mutuarè alteri cum pacto vt pœnam debitam, vel famæ honorisve violati restitutionem condonet.

47 *Vt priuatam vindictam condonet.* Resp. & Dico Primò, Licitum est tibi mutuarè alteri cum pacto vt priuatam vindictam tibi condonet. Probat, quia sic nihil lucraris, sed solum redimis iniustam vexationem tibi impendentem. nullum enim ius habet ad talem vindictam. Idem dicendum, si exigat iniustam aliquam satisfactionem pro fama, vel honore violato.

48 Dico Secundo, Si iustam vindictam vel satisfactionem exigat, non potes eum ratione mutui obligare pacto iustitiæ vt condonet; potes tamen pacto amicitie.

Vbi

Pactum iustitiae & amicitiae.

Vbi Aduerte, Pactum iustitiae esse, quo quis intendit alteri injicere vinculum & obligationem iustitiae. Pactum amicitiae, quo solum intendit eam obligationem, quam amicitia vel virtus gratitudinis inducit.

Nunc probatur Prior pars, (quae est communior sententia DD. Angeli v. Usura 1. n. 3. Conradi q. 37. concl. 2. & passim recentiorum.) Primò, Quia ex vi mutui praecise non licet obligare nisi ad aequale: atqui fors est aequalis rei quae traditur in mutuo, & redditio sortis est aequalis actus mutationis: ergo ex vi huius contractus non licet obligare ad aliud, quam ad redditionem sortis. Secundò, Condonatio vindictae & restitutionis fama & honoris est res magno pretio aestimabilis: (plerique enim ingenti summa pecuniae vix haec condonant) ergo usura est, si ratione mutui, pacto ciuili, seu iustitiae ad condonationem obliges.

Dices Primò, Fama & honor, quae mutuator iste debet restituere, non aestimantur pretio: ergo per condonationem illam non lucratur aliquid pretio aestimabile.

49 Resp. Dicuntur non aestimari pretio, non quasi nullo pretio sint digna, sed quia superant omne pretium pecuniarium: & ideo maximi aestimantur apud homines. deinde et si fama non aestimetur pretio, onus tamen & obligatio restituendae fama pretio aestimatur, est enim opus valde molestum, plenum verecundiae, quod homines saepe magno redimunt. huius autem oneris remissionem tamquam debitam ex iustitia; vel potius obligationem ciuilem ad remittendum hoc onus lucratur ultra sortem.

Fama & honor.

Dices Secundò, Poena non est debita ante sententiam: ergo saltem non erit usura, si mutues cum pacto vt vindictam condonet, quam per Iudicem poterat exigere. Ob hoc argumentum Nauarr. c. 17. n. 238. putat hoc non esse usuram.

50 Resp. Etsi poena non sit ante sententiam proximè debita, est tamen debita remotè, quatenus potes accusari. huius autem debiti remissionem lucraris supra sortem, quae remissio magni apud homines aestimatur. vnde cum supra sortem ad hanc obliges alterum obligatione ciuili, usuram committis.

51 Potes pacto amicitiae obligare.

Altera pars, quòd pacto amicitiae possit quis obligare alterum vt haec condonet, probatur; quia tunc condonatio ista non exigitur vt pretium mutui, neque immediatè ex pacto & obligatione mutui; sed vt officium amicitiae, praestandum non ex obligatione iustitiae, sed ex amicitia, pro obsequio ex amicitia praestito vel praestando. Si enim petis à me aliquod amicitiae officium; possum respondere, me esse paratum tale officium praestare, si tu vicissim aliud praestare velis, quod etiam ex amicitia exhiberi solet. Imò possum exigere vt prior praestes. si tamen ego prior mutuum dederò, non obligaberis ex iustitia praestare quod promissisti, sed tantum ex gratitudine. non enim intendisti aliter te illa promissione obligare, cum ego aliam obligationem non potuerim exigere. Iuxta hunc modum defendi facile potest sententia Soti, quam habet lib. 6. q. 1. art. 2. cum dicit non esse usuram si mutues alteri, cum pacto vt laesionem fama vel honoris condonet; quia natura sua iure amicitiae condonari solet. vnde patet eum loqui tantum de pacto amicitiae.

52

DUBITATIO VIII.

Virum sit usura, si tibi mutuem, vt mihi vicissim remutues, aut vt ex mea officina quae tibi opus sunt emas, aut meo molendino molas.

Respondeo & Dico Primò, Si tibi mutuem pecuniam ea lege, vt statim mihi remutues frumentum vel vinum, non est usura; modò tibi hoc non sit magis damnosum, quam illud mihi colligitur ex D. Thoma ar. 2. ad quartum, cum ait: *Licet simul mutuanti vnum, aliquod aliud mutuum recipere, non autem licet eum obligare ad mutuum in posterum.* Probatur Primò, Quia qui à me petit officium amicitiae, potest vicissim à me rogari simile officium, & si nolit praestare, tamquam ingratus repelli.

53 Vt statim remutues aliam speciem.

Dices, Officio tuo, quo mihi mutuas, responderet ex aequo redditio sortis: ergo non potes pro eo aliud officium (v. g. mutationem vini vel olei) cum quo tua functio permutetur, exigere.

Resp. Actionem illam mutuandi dupliciter posse considerari. Primò, Vt est contractus quidam, quo traditur certa summa pecuniae, & sic responderet ei redditio sortis, vt officium iustitiae; nec quidem amplius, tamquam ex iustitia debitum, potest exigi. Secundò, Vt est officium amicitiae, quod ab amico in commodum amici praestari solet: & sic debetur ei compensatio per aliud officium amicitiae, eaque potest exigi in praesenti.

54 Actioni mutuandi duo actus respondentis dicuntur modo.

Probatur Secundò, Quia nihil hic deducitur in pactum, quod sit pretio aestimabile. si enim mea mutuatio non est pretio aestimabilis, neque etiam ipsius. Tertiò, Quia non exigitur vt pretium mutationis, sed vt conditio quaedam in mutuario. quae ipsi non est grauior, quam mihi mutuatio, Secus esset si esset illi longè grauior; tunc enim videretur pretium: nam talia gratis rependi non solent. Hinc patet, non esse periculum, ne hac ratione pallietur usura.

55

Dices, Omne onus à mutuo debet abesse. Resp. Id verum esse de onere, quod maius sit quam onus mutuantis. item de onere in futurum, non de officio amicitiae in praesenti.

Dico Secundò, Non est etiam usura si mutuem, vt mihi vicissim in posterum cum opus habebò, & tibi commodum erit, remutues, aut vt iusto pretio à me emas, aut vt meo molendino molas, aut vt agrum meum iusto pretio colas; modò tamen ad hoc te non obligem obligatione ciuili, sed solum gratitudinis. Ita docet Angelus v. Usura 1. n. 4. cum ait, *non esse usuram, cum naturalis obligatio ita deducitur in pactum, vt non magis teneatur quam ex ipsa naturali obligatione.* Idem tenent Hostiensis & Gregor. Ariminenfis citati ab Angelo. Adrianus in 4. tract. de restitut. §. Dico igitur ad quaesitum. Gabriel in 4. d. 15. q. 3. art. 3. dubio 1. Ratio est clara; quia si nulla imponitur maior obligatio in futurum quam ex ipsa beneficij natura oriatur, non potest esse vlla iniustitia: atqui ex tali beneficio oritur obligatio antidotalis seu remuneratoria, ratione virtutis gratitudinis: ergo absque vlla iniustitia potest imponi & exigi.

56 Vt remutues cum opus habebò.

Petes, Vtrum possim statuerè mutuario terminum,